

Doç. Dr. Yücel ÇAĞLAR
Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunlarını
Araştırma Derneği Başkanı

Sayın Başkan, sayın dinleyenler, sizler ne haldesiniz ben bilmiyorum. Şöyle bir sayı çıkardım. 26'ınca konuşmacıyım ben. Ortalama 20'şer dakikadan tam 10 net saat, tabii bir de sayın başkanım gibi konuşanlar da olunca, ortalama olarak günde 7 saate yakın bir süre net bu söyleşileri dinledik.

Tabii tartışacağız. Yani bu ortamları bunun için yaratıyor ZMO ve başka örgütler de. Ancak acaba bütün bu anlatılanları dinledikten sonra, sizin aklınızdan geçen, benim aklımdan geçene yakın mı diye çok merak ediyorum. O da şu: Yani küreselleşmeyi yakalasan, oyacağım. Ciddi bir gölge boksunu yapar duruma geliyoruz. Çok ciddi bir şekilde gölge boksunu yapar duruma geliyoruz.

Ben bu toplantıya dönük hazırlığımı yaparken, tabii toplantının, sempozyumun ve Türkiye tarımının genel değerlendirmesi görece olduğu için elimden geldiği kadar dikkatle izlemeye çalıştım ve şöyle iki soruyu bu sempozyumda yanıtlama çabamızın yeterli olmadığı kanısına vardım. Bu dün akşama kadar ki kanımdı. Bir, iyi de ne yapmalıyız? İkincisi, daha da önemli ne yapmalı çok önemli bir sorudur biliyorsunuz, tarihsel açıdan çok önemli bir sorudur. Ayrıca nasıl yapılır? İkinci soru da oydu kafamda. Fakat bugün anlatılanları dinledikten sonra da, doğrusu üçüncü bir soru geldi aklıma. Peki bütün bu olup bitenleri kim yapıyor, kim örgütlüyorsa, bütün soyutlamalı anlatımlara rağmen, kafamızda tabii ki birtakım bu soruya verilecek yanıtlar oluştu. Bütün bunları nasıl yapalım? Yani bu ülkede, üye sayınız kaç bilmiyorum sayın Başkan, ama sayın Yücel'e diyorum, dört milyon dolayında üyeli bir çiftçi örgütünün olduğu bir Türkiye'de, 27 bin, 30 bin sayılı ziraat mühendisinin olduğu –gerçekten kafamı toplamakta zorlanıyorum, belki daha da zorlanıyorum- bütün bu kadar bilginin, görgünün bulunduğu ve burada çok güzel örneklendiği gibi, sergilenebildiği bir ortamda, üçüncü soru da bu. Nasıl bu işi becerebildiler bu adamlar?

Bunları tabii bir polemik yapmak için söylemiyorum. Şimdi söyleyeceğimi de polemik yapmak için söylemeyeceğim. Aslında sabahleyin izlemek istemedim. Çok içten olarak söylemek istiyorum size, fakat geç oldu, geç olunca da izlemek durumunda kaldım, isabet de oldu. Bir siyasetçi prototipi düşünün ki, baştan sona siyasal olan bir tartışma alanında tamamen siyaset dışı bir değerlendirme yapabiliyor. Ve biz bunu, bu salonda bulunanlar, hep beraber hani avuçlarımız patlayınca kadar demeyeceğim, ama bolca alkışlayabiliyoruz. Ne diyor? İki gün konuştuğumuz olayın üzerinden sonra ne diyor? Türkiye'de tarım sahipsizdir. Türkiye'de tarım politikası yoktur. Öneri getiriyor. Türkiye ciddi bir tarım politikası geliştirmelidir diyor. Merak ediyorum ne söyleyecek? Defalarca ciddinin vurgulamasını yaptıktan sonra, söylediği şey üretimin artırılması. Hangi alanda, hangi üründe üretimin artırılacağı konusunda Türkiye bir şey bilmiyormuş, bunu bilmeli ve buna göre yapmalı, benim çıkardığım sonuç bu. Oysa olay siyasal. Bana göre küreselleşme tırnak içinde çok ciddi bir siyasal tartışma alanı. Bunu zaman zaman bazı konuşmacılar çok da güzel vurguladılar, dile getirdiler. O nedenledir ki, ne yapılmalı gibi, nasıl yapılmalı gibi çok ciddi politik sorularla sorgulanması, irdelenmesi gereken bir konudur.

Ama bir şey daha dikkatimi çekti, iki gün boyunca. Biz bu sempozyumda küreselleşme ve Türkiye tarımı başlığı verdi sayın Ziraat Mühendisleri Odamız. Son derece de iyi yaptı. Olguyu gündeme getirmesi açısından. Ama ben beklerdim ki şahsen, anlatacağım gerekçesini. Bu nitelermeyi, bu başlığı verirken, küreselleşme sözcüğünü tırnak içinde vermeliydi.

Bilgisizliğime verin eğer yanlış düşünüyorsam. Özellikle bu konuda siyaset bilimcisi arkadaşlarımız ve iktisatçı arkadaşlarımız bana bu konuda yardımcı da olabilirler. Nasıl olsa rahat bir tartışma ortamı da vaat etti sayın Başkan. Bana kalırsa, bizim küreselleşenlerin başında gelen bir boyutumuz da söylemimiz. Biz son derece küreselleştik, ama bir de böyle çok ciddi bir alanda da, söylem alanında da küreselleştik ve öylesine ki, kuşkusuz mekanizmaları, güncel mekanizmaları farklı olmakla birlikte, farklı boyutları da içeriyor olmakla birlikte, Türkiye gibi ülkeleri etkileme yönü açık ve seçik olarak emperyalizm özelliğinde olan bir küreselleşme söylemini tercih etmemiz, bizi çok ciddi bir şekilde siyasal körlüğün içine itmiştir. Çünkü küreselleşme, bizim tartışabildiğimiz boyutlarıyla ne kadar ayrıntılaştırırsak ayrıntılaştıralım, nötr bir kavram. Olumluluklar da, olumsuzluklar da içeriyor. Hangisi daha ağırlıklıdır, onu kimse bilmiyor. Herkes ele alış şekline göre böyle bir ağırlıklandırma yapabilir. Ama bana bu kavramın altında yatan siyasal çağrışımları kesinlikle ve kesinlikle yapmayın. En azından emperyalizm gibi yapmayın. O nedenle bence burada ciddi bir şekilde bu söylemimize dikkat etmekte kesin zorunluluk var.

İkinci konu, acaba şöyle bir hata yapıyor muyuz? Yine zaman zaman bazı sayın konuşmacılar dile getirmeye çalıştı, değindi, sayın Boratav hocam da bence yine her zaman olduğu gibi son derece çarpıcı bir şekilde buna ilk cümlesinde çok net bir tanımlama getirdi. Bakış açılarımızın içinde sadece küreselleşme söyleminin tercih edildiğinden değil, ama son yıllarda sınıf, sınıfsallık ve buna bağlı olarak da köylülük ve yine buna bağlı olarak da köylülüğün katmanları, alt sınıfları vesaireleri üzerinde biz konuşmamaya başladık. Geçtiğimiz aylarda Yedinci Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi düzenlendi. Kaç bildiri vardı hatırlamıyorum, 180 dolayında bildiri vardı bu toplantıda. Sadece bir oturum tarıma veya da işte köy ve köylüye ilişkilendirilebilecek bir konuya ayrılmıştı. O da iki tanesi büyük ölçüde onunla ilgili sayılabildi, köylülükle ilgili sayılabildi. Onun dışında köylülük meselesi, tarım meselesi yok.

Peki değerli arkadaşlar, son edebiyat ürünlerine bakın, var mı? Köylülük meselesini işleyen yine güncelleştiren, güncel olarak bunu tartışan, güncel sorunlarıyla birlikte ele alan bir boyut var mı? Benim izleyebildiğim kadarıyla yok. Köylü hayatımızdan çıkmış, çıkarılmış. Sonuçlarıyla yetinen bir tartışmada, ilk günkü konuşmacılar arasında bunu söyleyenler çok vardı. Örneğin sayın Kuruç'tu bir tanesi, köylü milletin efendisidir söylemi atıldı, ama gereği yapılamadı. Tamam yapılamadı.

Köy-Koop'taki arkadaşım açıklamalarda bulundu. 20 yıla yakın bir süre Köy-Koop açılmadı. Arkasından sayın Ziraat Odaları Başkanımız, burada bugün iki defa böyle bir örgütün başkanı olarak, ben bu kitleyi nasıl yürütebilirim şu - şu gerekçelerden dolayı diye o soruyu kendisi de sordu.

Şimdi değerli arkadaşlarım, bunların bir nedenini sorgulamak gerekmez mi? Neden bu durumdayız? Bence bu sorgulamayı yapamadık. Teknik nitelikte gerekçeler, bu olayın bal gibi -deyimimi bağışlayın- siyasal alan boyutunun önüne

geçtiği için yapamadık. Ve de çözümlerimizin büyük ölçüde eksik kaldığına inanıyorum.

Bir başka önemli konu diye düşünüyorum. Eğer bu olayın biz sınıfsal temellerini gözönünde bulundurarak sorgulasaydık, çok farklı tetkikler yapabilecektik. Eğer asetat bu sefer gösterirse, size o konuda bir deneme yapacağım. Tartıştığımız alan, ağırlıklı burada. Daha doğrusu burayla sınırlı kaldı. Böyle bir süreç var. Bana göre emperyalizm almış başını gidiyor, Türkiye’de emperyalist etkiler söz konusudur. Bu Türkiye ekonomisini, yani tırnak içinde bunlar hep, Türkiye’nin toplumsal yapılarını, yine tırnak içinde Türkiye’nin ekolojisini, bütün bunların sonucu da olabilir, Türkiye’nin bağımsızlığını çok ciddi bir şekilde tehdit eder bir noktaya gelmiştir. İnanılmaz güzellikle bildirilerle arkadaşlarımız bunları sundular burada. Sayın Başkan da şimdi bunu çok çarpıcı olgusal örneklerini de verdi, tek tek ele aldığınız zaman. Ama acaba bu çözümlerinin içine biz buradaki tarımsal üreticiler sınıflandırması, sayın Boratav’ın bir çalışmasından izniyle söylüyorum, İstanbul ve Anadolu sınıf profilleri çalışmasından.

Eğer şöyle bir şey düşünüyorum: Biz emperyalizmin Türkiye ekonomisi, Türkiye toplumsal yapıları üzerine etkilerini tartışırken, buradan hareketle, bu tartışmalardan, bu bağlamda yapacağımız tespitlerden hareketle çözüm stratejileri, ne yapmalı sorusunu yanıtlayacak stratejiler üreteceksek, Tanrı aşkına şunu söyler misiniz bana? Bütün şurada benim aklıma gelebilenler, sayın hocamdan aktardığım kadarıyla, şurada bulunanların herbirinin, her sınıfının, her katmanının etkilenme biçimi, etkilenme düzeyi, bu süreçte hep aynı mıdır? Bence değildir. Aynı olduğunu söyler ve aynı olduğundan hareketle de stratejiler geliştirmeye çalışırsanız, ne yapmalı stratejisi geliştirmeye çalışırsanız, söylediğinizi kimse anlamaz. Söylediğiniz toplumsallaşmaz ve de siyasallaşmaz. Kaldı ki sadece bu süreç, bu olay, bu olup bitenler, yine çarpıcı örneklerini sayın konuşmacılar verdi, tüccarlarla ilgili bir boyutu var. Sanayicilerle ilgili bir boyutu var. İki tane örnek vereceğim ona. Teknokratlar ve bürokratlarla ilgili boyutu var. Tüketicilerle ilgili bir boyutu var.

Şimdi eğer biz sistem mantığı içinde bu olaya diyalektik iç içeliğinde o, o bence doğruluğu kesinkes kanıtlanmış, yeterliliği, açıklayıcılığı kanıtlanmış yöntemle bu işe baktığımız zaman, öyle bir sistem bütünü içine aldığımızda, o zaman bunların arasındaki çelişkileri, bunların arasındaki zıtlaşmaları da, bu çözümlerinin içinde yapmak durumunda kalacağız. Sayın Gülçubuk arkadaşımın sergilediği tarım işçilerinin sorununu alın.

Tarım işçilerinin sorunlarını, o tarım işletmelerinin sahipleriyle olan çelişkilerini gözardı ederek çözeniz mümkün müdür? Bunun için geliştireceğiniz çözüm ne kadar geçerli? Sanayi kesimi, kesinkes tarımda artık nitelik değiştirdiği için, -tarımla ilgili kesimini konuşuyorum- Köy-Koop’taki arkadaşım dedi ki, ben Mis Süt’ün sütünü satıyordum, şimdi artık başkalarına satmaya başlıyorum. Artık bu alana gelen olayı, sadece tarım üreticileri bölümün boyutunda incelediğiniz zaman, aslında onların da ümüğüne çökmüş olan bu alanı da yine gözden kaçırmış olacaksınız.

Tüccarları, teknokrat ve bürokratları arkadaşlarım açıklamaya çalıştı, ama keşke Türkiye’de ziraat mühendislerinin içinde buldukları kamu yönetiminin içinde bu olayın, yani emperyalizm olayının Türkiye tarımına, Türkiye ekonomisine ve dolayısıyla Türkiye tarımına etkilerini sorgularken, ne hale geldiğini ve neden bir

anlamda kaçınılmaz olarak, Gökhan arkadaşımın söylediği gibi, moralini yitirmiş, yaratıcılığını kaybetmiş, özgüvenini yitirmiş duruma geldiği konusunu tartışabilseydik.

Çatışmaları esas alan bir sorgulama yapmaz ve buna uygun stratejiler geliştirmesek, ileride geliştireceğimiz her türlü çözüm stratejisinin de toplumsallaşması mümkün olmayacaktır. Etkenleşmesi, yeterince etken olması mümkün olmayacaktır. Bence başta sorduğum üç sorudan birincisi, yani kendi kafamdakini yeni kattığım bu işi nasıl becerebildiler, nasıl başarabildiler sorusunun yanıtı, bu gereğin yerine getirilmemiş olduğunu görmelerindedir. Bunu görmüşlerdir. Bu çözümlenmeyi yaptıklarında, Türkiye’de aslında üretici örgütlerinin, üretici örgütleriyle ittifak yapabilecek başka, örneğin işçi sınıfı örgütlerinin, dün Cem Somel hocam çok net söyledi. Kızdı bazıları da söylediği zaman, aslında yüzde 100 bence doğrudur. Bu anlamda gerçekten de örgüt olmamaları, aslında bir başkanlık kurumları olduklarını gördükleri için bunları çok kolay kotarabildiler ve çok rahat kotarabiliyorlar. Onun için Meclisinize bir haftada 16 tane yasa da söylerler, 30 da söyleyebilirler. Hiç önemli değil onlar için. Dolayısıyla bir boyut burada.

Bu söylem alanında dün yine birkaç arkadaş şunları söyledi: Sayın hocam Aziz Bey dedi ki; yenildik. Herhalde derdi şu değil: Yakında tanıdım ben kendilerini. Herhalde anlatmak istediği bir karamsarlık, bir yılgınlık saçmak değil, bir tespit. Doğrudur, bir tespit olarak kesinlikle doğrudur. Biz onu açmak durumundayız, kimsek biz. Biz yenildik. Bu tespiti esas alıp yapmamız gerekiyor. Ama bunun arkasından dün Türk-İş Genel Sekreteri sayın Hüseyin Beyin söylediği şekilde, “Biz suskun milletiz, hep dert anlatıyoruz, tepkisiz kalıyoruz gibi saptamalar” en azından onların tarafından yapılabilecek saptamalar değildir. Öyle dersiniz, açarsınız 12 Eylül’ün tarihini, 12 Eylül’ün sonrasında gündeme gelenlerin içinde o örgütlerin birer birer neler yaptıkları ve neler yapmadıklarını sorarsınız. Adamlar 50’li yıllarda Anadolu’nun köylülüğünü incelerken, son derece yetkin yabancı sosyologlar, son derece kapsamlı köy araştırmaları yaparken, Çorum’da insanların katledilmesi, Çorum’da mı nerede bilemiyorum, o birara Alevi meselesinden dolayı katledilen insanları düşündüğünüz zaman anımsarsanız, çok da böyle tesadüf bir gecede ansızın gelmiş olaylar değil bunlar. Türkiye üreticilerinin içinde bulunduğu durumu da çok iyi çözümlemişlerdir bence. O nedenle de gönülleri son derece rahattır.

Bir boyut şu, hiç ele almadık: Emperyalizmin sınıfsal anlamda, alabildiğine dengesizlikleri yarattığı, bütün görünümüne, böyle barışçı havalar estirmesine karşın, nerede estiriyorsa, inanılmaz boyutta bir bölgesel, yani yatay anlamda da dengesizleştirme sonuçları vermektedir. Sempozyumda belki bir yanılla da onu tartışmakta yarar vardır.

Bakın size 1930’lu yıllarda muhtemelen çoğunuz okumuşsunuzdur, sayın Başkan izin verirse o bölümü aynen okumak istiyorum. Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun Yaban’ından bir bölüm okuyacağım. Ahmet Cemal’i biliyorsunuz roman kahramanı. Bir noktadan sonra hayallerini gerçekleştiremeyince bir noktaya geliyor. O noktada şunları söylüyor: *“Anadolu halkının bir ruhu vardı, nüfuz edemedin. Bir kafası vardı, aydınlatamadın. Bir vücudu vardı besleyemedin. Üstünde yaşadığı bir toprak vardı, işletemedin. Onu hayvani duyguların, cehaletin, yoksulluğun ve kıtlığın elinde bıraktın. O, katı toprakla, kuru göğün arasında bir yabancı ot gibi bitti. Şimdi elinde orak buraya hasada gelmişsin. Ne ektin ki, ne*

biçeceksin. Bu ısırganları, bu kuru dikenleri mi? Tabii ayaklarına batacak. İşte her yanın yarılmış bir halde kanıyor ve sen acıdan yüzünü buruşturuyorsun. Öfkeden yumruklarını sıkıyorsun. Sana ızdırap veren bu şey, senin kendi eserindir. Senin kendi eserindir.”

Tabii duygusal bulabilirsiniz. Ama bence burada çok ciddi bir şekilde bir özeleştirici hareket noktası vardır. Bu özeleştiriciyi yapmak durumundayız. O nedenle benim sevgili başkanımıza, sayın Gürol Ergin hocama, önümüzdeki dönem tarım haftası etkinlikleri için ne yapmalı, nasıl yapmalı sorusunu yanıtlayacak bir gündemle hazırlık yapmalarını öneririm, dilerim.

Peki ne yapılmalı? Ne yapmalı? Kesinlikle sayın Oğuz Oyan hocamın dün söylediği anlamda çözümlenmelere katılmıyorum. Anımsarsanız ne demişti? Tüm üst kurullar tasfiye edilmelidir. Hani iki gündür. Hazine Müsteşarlığı lağvedilmelidir, yerine yenisi kurulmalıdır. Dünya Bankası ve IMF'nin Türkiye'deki büroları kapatılmalıdır. Az önce sayın Özkaya da, o düşünceyi benimser içerikte bir konuşma yaptı. Hiçbir Türkiyeli uzman, Dünya Bankası'nın projelerinde görev almamalıdır.

Değerli dostlar, yani şu iki gün boyunca, 20 dolayında bildiriye, gerçekten de son derece yetkin bildirimleri sunan ve bunları bu saatlere kadar dinleyebilen bir topluluğa, tarihin bu kesitinde, onca saygı duyduğum Oğuz Oyan'ın bu önerisi, yapılabilecek öneri midir? Tabii ki kapatılsın, tabii ki yapılsın, tabii ki kimse Dünya Bankası projelerinde görev almasın. Doğrudur, hiç buna bir şey söylemek mümkün değildir. Bu benim ne yapmalı sorunun, içeriğinde, yani siyasal içeriğinde bir çözümlenme işlevini görebilecek, toplumsallaşabilecek ve arkasından da dolayısıyla siyasal taleplere dönüşebilecek bir dipten gelen dalga işlevini görebilecek öneriler midir? Biz böyle öneriler mi getirmek durumundayız artık. Bence hayır. Çok çarpıcı, olumlu bir örnek var şu an Türkiye'nin gündeminde. Şu Emek Platformu.

Emek Platformu tarafından hazırlanan Emek Kurulu. Kesinlikle tabii ki geliştirilmesi gerekir. Yaşamın bütün alanlarını kucaklayacak bir kapsama ulaştırılması gerekir. Bence eğer Türkiye'nin geleceğiyle ilgili de bir pencere açıyorsak, bu pencerenin içinde mutlak surette bu tür platformlar olmak durumundadır ve bu platformlar da bu çalışmalarını kesinlikle suya tirit ve artık bu nokta çoktan aşıldığına samimi olarak inandığım için teknokratça çözümlenmelerin peşinde koşmamalıyız. Yok üretim planlamasıymış, yok işte verimlilik. Yani inanabiliyor musunuz, şu platformda bir akademisyen arkadaşım, sonra bir başka arkadaşım daha Türkiye tarımının sorununun, verimlilik sorunu olmadığını söyleyebiliyor. Sapla, samanı karıştırıyor. Verimle, verimliliği karıştırıyor ve biz bunları tartışıyoruz. Bunlar değil bizim sorunumuz, bugünkü gündemdeki tartışma sorunumuz bunlar değil. Ne yapmalı ve nasıl yapmalı. Teşekkür ederim.